

Wie bepaalt de agenda van het World Economic Forum (WEF) in Davos? De vraag intrigeert. Wie bepaalt welke maatschappelijke en economische evoluties de komende jaren wereldwijd prioritair aandacht dienen te krijgen om onze veranderende wereld leefbaar te maken voor iedereen? Het is de ultieme jeugdroom om op een forum zoals dat van het Zwitserse skioord te bepalen waarover het moet gaan. De impact is nauwelijks te overschatten: regeringen, NGO's, multinationals, Nobelprijswinnaars, ondernemers, academici, financiers, experts en industriëlen van over de hele wereld krijgen daar in enkele dagen het intellectuele voedsel om – eens terug op het thuisfront – om te zetten in actie. Het WEF bereidt deze agendabepaling dan ook grondig voor: wereldwijd worden een jaar lang vergaderingen georganiseerd die men GAC's noemt: Global Agenda Councils. Meer dan honderd zulke raden worden zorgvuldig samengesteld met prominente maatschappelijke leiders en denkers, waarbij van elk regionale GAC uiteindelijk een lijstje wordt verwacht van de meest prangende uitdagingen voor het komende jaar.

Welk thema prijkt dit jaar na deze wereldwijde beraadslaging op de eerste plaats wanneer men al de lijstjes samenlegt? Hét thema voor onze wereld in 2014 wordt volgens deze experts: de jeugdwerkloosheid. Kort door de bocht wijst men op de impact van grote generaties jonge werklozen die niet kunnen starten in het leven, die niet kunnen participeren in een samenleving waarbij er wonden geslagen worden en littekens ontstaan met een impact die de individuele jonge werkloze overstijgt. Men de-engageert uit de maatschappij en vele jaren later leidt dit uitgesloten zijn nog tot ondemocratische en onverdraagzame houdingen en gevoelens. De verbinding wordt gemaakt tussen de grote demografische evoluties met exploderende aantallen

jongeren op het Afrikaanse continent en de Arabische lente, die voor een stuk ook een protest vormt tegen gebrek aan werk en toekomst. Kortom, geen werk betekent niet participeren aan een samenleving en leidt tot afkeer.

Radicaal dual

Het probleem van jeugdwerkloosheid is gekend. Maar de GAC's moeten ook met oplossingen op de proppen komen. Welnu, uit al deze beraadslagingen komt ook een gecompileerde rangorde van de meest belovende oplossingen voor jeugdwerkloosheid. Bovenaan het lijstje prijkt met stip de piste van dual leren en werken. Op die manier starten jongeren wel, en wordt hen de mogelijkheid geboden toch al deels te participeren in een samenleving. Vaardigheden, kennis, competenties en attitudes worden verder ontwikkeld. Kortom, jongeren én ondernemingen worden beter gewapend en sterker gemaakt. Inderdaad, ook de ondernemingen hebben baat bij deze vorm van leren. Ook zij kunnen er sterker van worden.

De ondernemersvorming die het SYNTRA-netwerk dagelijks realiseert, vertrekt expliciet vanuit deze vaststelling: *Radicaal dual* is de baseline van dit netwerk van regionale campussen, dat aan meer dan 86 000 cursisten op 24 lesplaatsen duale trajecten aanbiedt. Het duale of tweeledige is doordacht doorgetrokken in vier pijlers: aanbod, docenten, cursisten en structuur.

Het dual *aanbod* is ondernemingsgericht en zorgt voor een versterking van de professionaliteit in de kmo-wereld. Bovendien is het duale principe ingebed, waarbij competenties in belangrijke mate op de werkvloer zelf worden aangeleerd, maar waarbij

ook het gedeelte van de opleiding dat in de SYNTRA-lesplaats doorgaat praktijkgericht is.

De duale, vakbekwame *docenten* staan dagdagelijks in de praktijk en dragen vanuit deze ervaring hun kennis, vaardigheden en attitudes over. Via het unieke netwerk van praktijkdocenten die zelf als ondernemer actief of in de sector tewerkgesteld zijn, worden competenties levensecht verworven en geïntegreerd door de cursist. De docenten zijn immers geen lesgevers *an sich*, maar rasechte praktijkdocenten-ondernemers (meesters in hun vak), voor wie het doceren niet hun professionele hoofdactiviteit is, maar wel het ondernemen zelf.

De duale *cursisten* kiezen doelgericht en vanuit een sterke professionele motivatie voor het opleidingsaanbod. Ze streven ernaar om via dit aanbod zelfstandig ondernemer of ondernemende medewerker te worden. Het kan gaan om *zij-instromers*, dit zijn cursisten die omwille van een verscheidenheid aan redenen een nieuwe wending aan hun loopbaan willen geven, nieuwe kansen zien en hiervoor bijkomend (nieuwe) competenties willen ontwikkelen of versterken. Of om *door-stromers*, cursisten die willen (door)groeien en hun professioneel competentieprofiel willen versterken, zowel op technisch-inhoudelijk als beheersmatig vlak.

De duale *structuur* met enerzijds het 'Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming – SYNTRA Vlaanderen', een extern verzelfstandigd agentschap van publiek recht en anderzijds vijf SYNTRA opleidingscentra, regionaal ingebedde en erkende privaatrechtelijke vzw's, samen het SYNTRA-netwerk genoemd. Elk heeft een eigen (maatschappelijke) opdracht en rol in dit geheel te vervullen.

Ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid nemen ook in Vlaanderen en Brussel toe. Het SYNTRA-aanbod inzake ondernemersvorming, met zijn sterke effectiviteit naar de arbeidsmarkt toe, vormt een performant instrument om hierop een antwoord te bieden. De bestaande mogelijkheden van dit duale systeem, ingebed binnen een uitgebreid netwerk over heel Vlaanderen en Brussel, kunnen door de Vlaamse overheid nog meer worden benut.

De leertijd die het SYNTRA-netwerk organiseert, vormt de ideale voorbereiding op een loopbaan als

ondernemer of werknemer. Met beide voeten in de praktijk worden jongeren via de leertijd gewapend en wordt de stap van de schoolbanken naar het arbeidsleven door de duale aanpak aanzienlijk verkleind. De extra aandacht voor ondernemerscompetenties verruimt voor de jongere bovendien het spectrum van zijn loopbaanperspectieven.

De leertijd garandeert een aangepaste werkplek voor elke cursist en realiseert het voltijds engagement helemaal. Dit leidt tot een hoge effectiviteit: één jaar na afstuderen is bijna 86% van de afgestudeerde leerjongeren aan de slag. Hiermee behaalt de leertijd de beste prestaties bij de laaggeschoolde schoolverlaters en vormt deze hoge tewerkstellingsgraad na de leertijd een absolute troef.

De leertijd als duale opleidingsvorm is het voorbeeld bij uitstek van de toenemende aanbevelingen voor de inzet van duale leervormen als (precisie) wapen in de strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid. Zie bijvoorbeeld de aanbevelingen vanuit het World Economic Forum, maar ook vanuit Europa (onder andere in: 'Agenda voor nieuwe vaardigheden en banen'; 'Jeugd in beweging'; 'Kansen voor jongeren'; 'Een andere kijk op onderwijs: investeren in vaardigheden voor betere sociaal-economische resultaten' en de helpdesk 'Apprenticeship and traineeship schemes') en Vlaanderen (onder andere in het Loopbaanakoord, het 'Actieplan Leertijd/versterking leren en werken', het 'Actieplan Voortijdig schoolverlaten' en het 'Actieplan Jeugdwerkloosheid').

De toekomst? Vandaag zijn er binnen het stelsel van leren en werken te veel verschillende statuten en overeenkomsten. Het SYNTRA-netwerk pleit daarvoor voor meer transparantie en duidelijkheid over het statuut van de jongere in de leertijd, zowel voor de jongere zelf (en zijn ouders) als voor de ondernemer/werkgever.

De hoge tewerkstellingsgraad na het traject en de uitstroom richting ondernemerschap zijn ook het resultaat van het voltijds engagement die de leertijd aan arbeidsrijpe jongeren biedt. Daarom is het maatschappelijk onaanvaardbaar dat vandaag arbeidsrijpe jongeren nergens terecht kunnen voor de kwalitatieve invulling van deze werkcomponent (het voltijds engagement). Waarom kunnen arbeidsrijpe jongeren die nu in de kou blijven staan

binnen het DBSO en geen werkplek vinden om het voltijds engagement waar te maken, niet warm overgedragen worden naar het SYNTRA-netwerk, dat wel over voldoende kwalitatieve werkplekken beschikt? Anderzijds worden jongeren met een te grote zorg- of welzijnsproblematiek voor het systeem van de leertijd dan weer beter overgedragen naar systemen die de gepaste omkadering wél kunnen bieden (bijvoorbeeld bij onderwijs, welzijn, justitie, werk).

SYNTRA Vlaanderen vraagt aan de Vlaamse Regering voor de leertijd ook een gelijkwaardige, kostendeckende financiering ten opzichte van vergelijkbare onderwijsactoren, en dit op basis van objectieve parameters. De financiering van de leertijd ligt namelijk merkkelijk lager dan in het deeltijds secundair onderwijs. In 2012 bedroeg de overheidsinvestering per jongere circa 3200 euro in de leertijd, ten aanzien van ruim 8000 euro in het DBSO. Dit verschil is slechts deels te verklaren door het statuut van lesgevers, het groter aantal lessen in het DBSO en het profiel van de cursisten. De verwachtingen ten aanzien van de leertijd in de onderwijscontext groeien echter stelselmatig, onder meer in het kader van de uitreiking van onderwijskwalificaties. De huidige financiering kan dit niet opvangen.

Ruimer dan de groep jongeren uit het (D)BSO vormt de leertijd ook een antwoord voor jongeren uit het TSO of ASO voor wie duaal leren een meer geschikte piste is. Door deze jongeren de kans te bieden in te stappen in een alternerende en passende opleiding wordt ongekwalificeerd uitstromen voor deze groep vermeden en gaan deze jongeren niet gedemotiveerd verloren. Daarom moet de nieuwe leertijd als duaal stelsel ook zijn plaats krijgen binnen de hervorming van het secundair onderwijs.

Het SYNTRA-netwerk biedt bovendien ondernemerschapstrajecten aan voor jonge cursisten tussen secundair en bachelor niveau. Deze trajecten zijn gestoeld op de principes van duaal leren en zijn voorzien van de nodige omkadering. Ze worden voltijds en overdag aangeboden richting ondernemerschap en kunnen ook leiden naar een

beroepskwalificatie ingeschaald in de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS). Het bestaande netwerk van ondernemers-opleiders en bedrijven kan dubbel optimaal worden ingezet om de werkplekcomponent binnen het duaal leren te versterken.

Het SYNTRA-netwerk wil dit aanbod ten volle uitspelen in de grootsteden, zoals Antwerpen, Brussel en Gent, waar de jeugdwerkloosheid en de ongekwalificeerde uitstroom zich uitermate scherp stelt, indien de Vlaamse Regering kiest om te investeren in dit instrument van voltijdse duale opleidingen (begeleiding cursisten, stimuleren coachingvaardigheden van docenten, enzovoorts).

Infrastructuur en campussen evolueren naar open ontmoetings- en leercentra, waarbij met gelijkgestemde partners een totaal aanbod kan worden gecreëerd. Het SYNTRA-netwerk profileert zich hier als een complete opleidingsverstrekker, uniek in Europa, waarbij een cursist zijn individuele traject op maat kan krijgen binnen het globale aanbod, en waarbij er niet alleen aandacht is voor kwalitatieve opleidingsprogramma's maar evenzeer voor de nodige omkadering en begeleiding. Dit maatwerk wordt versterkt via een arsenaal van flankerende maatregelen zoals POPs, screening en begeleiding, taal- en leercoaching, algemene coaching, enzovoort. Hierbij ligt een concept klaar voor het faciliteren van starters en overnemers via incubatieruimten en ondersteunende dienstverleners, zoals innovatie- en bedrijfsadviseurs op de campus zelf.

Kortom, het SYNTRA-netwerk is een uniek instrument dat klaarstaat om beleidsmakers die jeugdwerkloosheid en ondernemerschap willen aanpakken beter te helpen om hun doelstellingen daadwerkelijk te realiseren. Duale trajecten van leren en werken worden immers wereldwijd aanbevolen als remedie. Investeren in SYNTRA Vlaanderen is investeren in duaal: Radicaal duaal!

Bruno Tindemans
Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming – SYNTRA Vlaanderen